

Zaměření a formy přípravy obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí

Zaměření a formy přípravy obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí vychází ze současných legislativních norem a z potřeby dosažení znalostí a dovedností obyvatelstva k jeho chování při vzniku mimořádných událostí.

Legislativní předpoklady k přípravě obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí - odkazy na zákony

Z § 25 odst. 1 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů vyplývá, že **fyzická osoba pobývající na území České republiky má právo na informace o opatřeních k zabezpečení ochrany obyvatelstva a na poskytnutí instruktáže a školení ke své činnosti při mimořádných událostech.**

Z § 31 odst. 1 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) vyplývá, že **fyzická osoba pobývající na území České republiky má právo na nezbytné informace o připravovaných krizových opatřeních k ochraně jejího života, zdraví a majetku.**

Povinnost věnovat se přípravě obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí je uložena

- Ministerstvu vnitra, generálnímu ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR,
- hasičskému záchrannému sboru kraje,
- okresnímu úřadu,
- obecnímu úřadu,
- právnické osobě a podnikající fyzické osobě.

Ministerstvo vnitra

a) § 10 odst. 2, písm. b) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon):

„organizuje instruktáže, školení a další přípravu k získání zvláštní odborné způsobilosti (např. zákon č. 129/2000 Sb., zákon č. 147/2000 Sb.) pracovníků orgánů krizového řízení; k tomu účelu zřizuje vzdělávací zařízení“.

MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR

a) § 7 odst. 2 písm. a) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů:

„sjednocuje postupy ministerstev, krajských úřadů, okresních úřadů, obecních úřadů, právnických osob a fyzických osob vykonávajících podnikatelskou činnost podle zvláštních právních předpisů (např. zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský

zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů)“.

b) § 7 odst. 2 písm. g) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů:

„organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva a pro přípravu složek integrovaného záchranného systému zaměřené na jejich vzájemnou součinnost; k tomuto účelu zřizuje vzdělávací zařízení“.

Hasičský záchranný sbor kraje

a) § 10 odst. 2 písm. c) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů:

„sjednocuje postupy okresních a územních správních úřadů s krajskou působností v oblasti ochrany obyvatelstva“.

b) § 10 odst. 5 písm. b) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů:

„organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva a v přípravě složek integrovaného záchranného systému zaměřené na jejich vzájemnou součinnost; k tomuto účelu zřizuje vzdělávací zařízení“.

c) § 12 odst. 2 písm. f) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů:

„seznamuje obce, právnické a fyzické osoby s charakterem možného ohrožení obyvatel s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi“.

Okresní úřad

a) § 18, odst. 4 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon):

„seznamuje obce, právnické a fyzické osoby s charakterem možného ohrožení, s připravenými krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení“.

b) § 14 odst. 1 zákona č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů (zákon o prevenci závažných havárií):

„zpracovává a poskytuje informaci (na základě zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí) veřejnosti v zóně havarijního plánování o riziku závažné havárie, včetně možných kumulativních a synergických účinků, o preventivních bezpečnostních opatřeních a o žádoucím chování občanů v případě vzniku závažné havárie“.

Obecní úřad

a) § 15 odst. 4 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů:

„seznamuje právnické a fyzické osoby v obci s charakterem možného ohrožení, s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi a ochranou obyvatelstva. Za tímto účelem organizuje jejich školení“.

b) § 21 odst. 3 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon):

„seznamuje právnické a fyzické osoby s charakterem možného ohrožení, s připravenými krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení“.

Právnícká osoba a podnikající fyzická osoba

§ 23 odst. 1 písm. b) a § 24 odst. 1 písm. b) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů:

*„Pokud okresní úřad zahrne do havarijního plánu okresu nebo vnějšího havarijního plánu konkrétní právnickou osobu nebo podnikající fyzickou osobu, je tato povinna zajistit vůči svým zaměstnancům dotčeným předpokládanou mimořádnou událostí opatření uvedená v § 24 odst. 1 písm. b) tohoto zákona, t.j. „vůči svým zaměstnancům zajistit, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak /např. zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií/, **informování o hrozících mimořádných událostech a plánovaných opatřeních, varování, evakuaci, popřípadě ukrytí, organizování záchranných prací, organizování přípravy k sebeochraně a vzájemné pomoci**“.*

Zaměření a doporučené formy přípravy obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí

Formy a obsah přípravy obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí je nutno směřovat k tomu, aby se občanovi umožnil přístup k informacím a přípravě v tomto rozsahu:

- zdroje a místa nebezpečí vzniku mimořádných událostí v okolí bydliště a pracoviště, kde může dojít k ohrožení životů, zdraví a majetku; jiné možné zdroje mimořádných událostí,
- opatření, která jsou připravena k záchraně životů, zdraví a majetku v případě vzniku mimořádných událostí,
- varovný signál „Všeobecná výstraha“ k upozornění na hrozící nebo nastalou mimořádnou událost a chování obyvatelstva po jeho vyhlášení,
- telefonní čísla tísňového volání (150, 155, 156, 158),
- poskytování první pomoci zraněným osobám,
- používání hasících přístrojů a způsoby hašení malých požárů,
- chování obyvatelstva a zaměstnanců při vyhlášení evakuace (obsah evakuačního zavazadla, zásady opuštění bytu),
- místo, kde může obyvatel obce obdržet další informace o rizicích vzniku mimořádné události a připravených opatřeních,
- možnosti a způsoby ukrytí obyvatelstva při vzniku mimořádných událostí,
- chování obyvatelstva při úniku nebezpečné látky do životního prostředí,
- příprava a použití prostředků improvizované ochrany povrchu těla a dýchacích orgánů při úniku nebezpečných látek do životního prostředí,
- provádění částečné dekontaminace,
- chování obyvatelstva při vzniku a průběhu povodní,
- chování obyvatelstva při hrozbě použití výbušnin, při nálezů podezřelého předmětu, při obdržení podezřelých zásilek,
- chování obyvatelstva při použití chemických, biologických a jaderných zbraní,
- chování obyvatelstva v případě vyhlášení epidemiologických a epizootických opatření.

MV - generální ředitelství **Hasičského záchranného sboru ČR**

1. Příprava didaktických pomůcek pro základní a střední školy k výuce tématiky ochrany člověka za mimořádných situací, která se realizuje dle pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k začlenění tématiky ochrany člověka za mimořádných situací do vzdělávacích programů čj. 34776/98 - 22 ze dne 4. května 1999.

2. Internet

Zveřejnění příručky pro obyvatele „Pro případ ohrožení“ (zásady chování obyvatelstva při vzniku mimořádných událostí) a dalších aktuálních informací využitelných i pro správní orgány, orgány obcí a podnikající fyzické osoby.

3. Rozhlasové vysílání celostátní zaměřené na informace o vzniku mimořádné události a chování obyvatelstva při jeho vzniku, na vzdělávací pořady k problematice ochrany obyvatelstva při vzniku mimořádné události a dalším aktuálním informacím.

4. Televizní vysílání celostátní zaměřené na informace o vzniku mimořádné události a chování obyvatelstva při jejím vzniku, na krátké vzdělávací pořady a aktuální informace, na ukázky z připravenosti a činnosti složek integrovaného záchranného systému při provádění záchranných a likvidačních prací.

5. Tisk celostátní zaměřený na informace o vzniku mimořádných událostí a chování obyvatelstva při jejich vzniku, o činnosti složek integrovaného záchranného systému při záchranných a likvidačních pracích.

6. Spolupráce s občanskými sdruženími na základě uzavřených dohod za účelem vytvoření podmínek pro výběr a přípravu lektorů k přípravě obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí.

7. Příprava a vydávání metodických materiálů pro lektory k přípravě obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí.

Hasičský záchranný sbor kraje

1. Rozhlasové a televizní vysílání regionální zaměřené k informování obyvatelstva o vzniku mimořádných událostí na teritoriu kraje a jeho chování.

2. Instruktaže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva k zabezpečení záchranných a likvidačních prací při vzniku mimořádných událostí.

3. Tisk regionální zaměřený na informace o vzniku mimořádných událostí na teritoriu kraje a chování obyvatelstva při jejich vzniku, o činnosti složek integrovaného záchranného systému při záchranných a likvidačních pracích.

4. Internetové stránky hasičského záchranného sboru kraje zaměřené na problematiku ochrany obyvatelstva a jeho chování v případě vzniku mimořádných událostí v kraji.

5. Instruktaže pro starosty obcí, právnické osoby a podnikající fyzické osoby zaměřené k charakteru možného ohrožení obyvatelstva a k připraveným záchranným a likvidačním pracím.

6. Výběr a příprava lektorů pro přípravu obyvatelstva v obcích k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí. Výběr lektorů provádět z řad příslušníků a zaměstnanců hasičských záchranných sborů a občanských sdružení, které svojí náplní se mohou podílet na přípravě obyvatelstva.

7. Letáky a jiné tiskoviny zaměřené k informaci o možnostech vzniku mimořádných událostí na teritoriu okresu, o chování obyvatel při jejich vzniku a o připravených záchranných a likvidačních pracích.

8. Odborně-metodická pomoc základním a středním školám při realizaci pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných situací do vzdělávacích programů čj. 34776/98 - 22 ze dne 4. května 1999.

9. Odborně-metodická pomoc krajskému pedagogickému centru při přípravě učitelů k výuce témat ochrany člověka za mimořádných situací na základních a středních školách, zejména při přípravě ukázkových praktických cvičení, která jsou k těmto tématům v metodické příručce pro učitele doporučeny realizovat.

10. Kurzy pro učitele základních a středních škol ve vzdělávacích zařízeních hasičských záchranných sborů krajů k výuce témat „Ochrana člověka za mimořádných situací“.

Okresní úřad

Zpracovává a poskytuje informaci veřejnosti v zóně havarijního plánování o riziku závažné havárie, včetně možných kumulativních a synergických účinků, o preventivních bezpečnostních opatřeních a o žádoucím chování občanů v případě vzniku závažné havárie.

Obecní úřad

1. Přednášky, besedy, instruktáže zaměřené k charakteru možného ohrožení obyvatel obce, k připraveným opatřením k zabezpečení ochrany obyvatelstva, jejího života, zdraví a majetku a dalším otázkám uvedeným v úvodu bodu II.

2. Porady nebo semináře s právníckými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na teritoriu obce k seznámení s charakterem možného ohrožení obyvatel obce a s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi.

3. Informační a poradenská činnost pro obyvatele obce se zvýšeným rizikem vzniku mimořádné události zaměřené k problematice možnosti vzniku mimořádných událostí, k opatřením přijatým k záchranným a likvidačním pracím a k chování obyvatelstva při jejich vzniku.

4. Rozhlasové vysílání místní, místní kabelová televize zaměřené na vzdělávací pořady o chování obyvatelstva při vzniku mimořádné události vyvolané člověkem, přírodními vlivy nebo technickou závadou a které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí (záplavy a povodně, zemětřesení, sněhové laviny, sesuvy půdy, velké požáry, atmosférické poruchy, havárie v chemických provozech a skladech s únikem nebezpečných látek do životního prostředí, radiační havárie, ropné havárie...) aktualizované na místní podmínky. Místní kabelovou televizi lze využít k promítání videofilmů natočených k problematice mimořádných událostí, chování obyvatelstva při jejich vzniku a k připraveným záchranným a likvidačním pracím.

Právnícká osoba a podnikající fyzická osoba, které jsou zahrnuty v havarijních plánech okresu nebo ve vnějších havarijních plánech

1. Přednášky, besedy, instruktáže, rozhlasové vysílání pro zaměstnance zaměřené k hrozcím mimořádným událostem v místě dislokace zaměstnanců právnícké osoby nebo podnikající fyzické osoby, k plánovaným opatřením, k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádné události.

Základní a střední školy

Základní a střední školy postupují dle Pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných situací do vzdělávacích programů čj. 34776/98-22 ze dne 4. května 1999.